

2. számú tananyag

A mezőgazdasági termelést érintő időjárás és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény és a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 21/2012. (III. 9.) VM rendelet

A jogszabályi keretek összefoglalása

A mezőgazdasági termelést érintő időjárás és más természeti kockázatok kezeléséről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény, a kárenyhítési hozzájárulás megfizetésével, valamint a kárenyhítő juttatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 21/2012. (III. 9.) VM rendelet és a mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás igénybevételi feltételeiről szóló 143/2011. (XII. 23.) VM rendelet megalkotásával a jogszabályalkotó célja a mezőgazdasági termelést érintő időjárás és más természeti események miatti kockázatok hatásának enyhítésében való kockázatközösség kialakítása, a mezőgazdasági termelők öngondoskodáson alapuló felelősségének megerősítése, az állami segítség hatékonyabbá tétele, és az érintettek arányos felelősségvállalásának, valamint a mező- és erdőgazdaságot sújtó időjárás és más természeti eredetű elháríthatatlan külső ok (vis maior) miatti káresemények hatásai egységes kezelésének elősegítése volt.

A magyar agrárium a klímaváltozás következtében egyre nagyobb kihívásokkal szembesül az időjárás kockázatok terén. Az elmúlt évtizedekben egyre nőtt a szélsőséges időjárású évek száma, amelyek nem egyszer 100 milliárdos veszteségeket okoztak a hazai termelőknek.

Az új jogszabályokkal a jogalkotó a termelői kockázatközösségek (azonos növényt termelők csoportjának) kialakítását, a termelők öngondoskodói felelősségének megerősítését és a hatékonyabb állami szerepvállalást kívánta elérni.

Az átlátható, öfenntartó rendszerben a növénytermesztési és a kertészeti termelést érintő időjárás eredetű kockázat megoszlik a termékpálya szereplői között, így nemcsak a gazda viseli a terheket.

Az új rendszer alapvetően két pilléren nyugszik: a kibővített kárenyhítési rendszeren, és az üzleti alapú, de államilag támogatott biztosításon.

Utóbbi azoknak a termelőknek áll a rendelkezésére, akik a központi kárenyhítési alap nyújtotta védelemnél nagyobb mértékben kívánják kezelni az időjárás jelenségekből adódó termelési kockázataikat.

Az új kárenyhítési rendszernek kötelezően és automatikusan tagja lesz az a termelő, aki egységes támogatási kérelmet nyújt be a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz (MVH), és termőföldje meghaladja ültetvényeknél az 1 hektárt, szántóföldi zöldségtermelésnél az 5 hektárt, egyéb szántóföldi művelési ágban a 10 hektárt.

Az ennél kisebb földterületen gazdálkodó termelő önkéntesen, az egységes kérelemben megtett nyilatkozattal - 3 év folyamatoságot vállalva – csatlakozhat az agrárkár-enyhítési rendszerhez.

A gazdálkodói érdekeltséget fokozhatja, hogy kibővült az elemi károk köre: ezentúl téli fagy, tavaszi fagy, aszály, árvíz, belvíz, felhőszakadás, vihar és a jégeső okozta károk is kockázati tényezők.

Fontos kiemelni, hogy a törvény nem az időjárás okozta károk megtérítését, csak a kiesés mérséklését garantálja. Azok a termelők, akik az üzemszintű referenciahozam-értéknek legalább a felére kiterjedően nem kötnek az adott növénykultúrára jellemző kár ellen biztosítást, csak az elszenvedett károk alapján számított kárenyhítő juttatás felére lesznek jogosultak.

A kárenyhítés pénzügyi hátterét több forrás biztosítja.
A kötelezettek köre a területének arányában fizet be az alapba. Ennek mértéke szántóföldi növénytermesztésnél évente 1000 Ft/ha, szántóföldi zöldségeknél, valamint szőlő, gyümölcsös és egyéb ültetvényeknél 3000 Ft/ha.
A rét-, legelő-, gyepterületek, valamint a termőre még nem fordult ültetvények nem tartoznak a kárenyhítési intézkedés hatálya alá, így azokkal a kárenyhítési rendszerhez csatlakozni nem lehet.

A becslések szerint a gazdálkodói hozzájárulás éves szinten több mint 4 milliárd forint lesz. Ehhez az összeghez jön az azonos mértékű állami hozzájárulás és a megkötött növénytermesztési biztosításokra szánt állami támogatás legalább 2 milliárd forintja. Így az alapon legkevesebb 10 milliárd forint jelenik meg évente az eddigi 4 milliárd forinttal szemben. Az összegyűlt pénz más célra nem használható fel, ezért a pénzmaradványt a következő év számláját gyarapítja.
A két pillér együttes működésével az eddiginél jóval több termelő, a jelenleginél jóval nagyobb védeltséget élvezhet a kedvezőtlen időjárás jelenségekkel szemben. Miután a II. pillérben kötött mezőgazdasági biztosítások - leegyszerűsítve - piaci biztosítási

szolgáltatásnak minősülnek, így a károsult gazdálkodó természetesen mind kárenyhítésben, mind pedig biztosítói kárkifizetésben is részesülhet ugyanazon káresemény után.

Az új szabályozás révén az új kárenyhítési rendszer kötelezett tagjai a korábbi 20 ezer gazdálkodó helyett hozzávetőleg négyszer annyi, megközelítőleg 80 ezer termelő, akik kedvezőtlen időjárási viszonyok esetén 30-40 ezer darab becslött káresemény miatt fogják a kárenyhítési eljárást kezdeményezni.

E mellett a II. pillérben megjelenik további 20 ezer termelő, akik várhatóan jogosultak lesznek a biztosítási díjtámogatásra. Ezen ügyfelek várhatóan két hullámban, a rendszerbe való regisztrációkor (május-június) és a kárenyhítési és kártérítési, valamint a díjtámogatási kérelmek benyújtásakor (október-november) fognak megjelenni a rendszerben.

Az új kárenyhítési rendszer szereplői:

- a termelők (egységes kérelem benyújtása, káresemény bejelentése, biztosítási szerződések megkötése, kárenyhítési juttatás igénylése)
- a biztosítók (biztosítások megkötése, adatszolgáltatások, kárfelmérések és kártérítések),
- a Vidékfejlesztési Minisztérium és az Agrárgazdasági Kutató Intézet (biztosítói konstrukciók jóváhagyása, kárrendezési folyamatok felügyelete, EU jelentések megtétele és kifizetések jóváhagyása),
- a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (termelők nyilvántartása, hozzájárulások meghatározása, díjtámogatások kezelése, ellenőrzött kérelmek elbírálása),
- Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, valamint a megyei Kormányhivatalok Földművelésügyi Igazgatóságai a falugazdászok bevonásával (kárbejelentések kezelése, helyszíni szemlék lefolytatása, hozamcsökkenés mértékének megállapítása, referencia hozam értékek meghatározása, kárenyhítő juttatás iránti kérelmek befogadása és továbbítása, adatok összegzése, összesítése, adatszolgáltatás a kárenyhítési rendszer szereplői felé),
- az adatszolgáltatások révén az OMSZ, OVK, és a FÖMI.

A tananyag készítése során be kívántuk mutatni a mezőgazdasági káresemény által okozott kár bejelentésének szabályait, választ kívántunk adni azokra a kérdésekre, hogy ki és mikor, hol, hogyan és milyen feltételek fennállása esetén jelenthet be mezőgazdasági káreseményt, mely növénykultúrák után vehető igényben kárenyhítő juttatás. Ismertettük a mezőgazdasági biztosítással kapcsolatos tudnivalókat.

Szakmai segítséget kívántunk nyújtani ahhoz, hogy miként kell a mezőgazdasági káresemény által okozott kárral kapcsolatos helyszíni ellenőrzést elvégezni, hogyan kell kezelni az Mkk. tv. III. fejezete szerinti és a 44/2007. (VI. 8.) FVM rendelet szerinti vis maior káresemények vis maior bejelentéseket.

Ismertettük a hozamérték-csökkenés kiszámításával kapcsolatos általános tudnivalókat, a hozamérték-csökkenés számításának menetét, a hozamérték-csökkenés mértékének kiszámítását a üzemi szinten, bemutattuk, hogy hogyan kell a tárgyévi és referencia időszak növénykultúráit egyeztetni.

Segítséget kívántunk nyújtani a referenciahozam és a referencia átlagár valamint a tárgyévi hozam és hozamérték kiszámításában.

Fentiekén túlmenően be kívántuk mutatni a kárenyhítési rendelet 7. számú mellékletének kitöltésével kapcsolatos gyakorlati tudnivalókat.